

Datum 2023-12-13

Ärendenummer SLK-2023-00790

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till

sara.rostamian@regeringskansliet.se

Diarienummer Fi2023/02414

Göteborgs Stads yttrande över remissen – En samordnad registerkontroll för upphandlande myndigheter och enheter (SOU 2023:43)

Samlad bedömning

Göteborgs Stad tillstyrker förslagen i utredningen i stort. I de fall Göteborgs Stad har identifierat utmaningar och/eller kompletterande behov kopplade till förslagen kommenteras de särskilt i det efterföljande.

Samordnad registerkontroll

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget med en samordnad registerkontroll och anser att det är en positiv åtgärd i syfte att arbeta mot att upphandlande myndigheter ingår avtal med oseriösa leverantörer. Förslaget bedöms höja kvaliteten och effektiviteten av kontrollerna samt att de också bör leda till att leverantörer som omfattas av uteslutningsgrunderna avhåller sig från att delta i offentliga upphandlingar.

Göteborgs Stad bedömning är dock att förslaget inte kommer förändra, eller mer än marginellt underlätta de kontroller som idag redan görs för att undvika att affärer görs med oseriösa aktörer. Förslaget bör beaktas som ett första steg och det är Göteborgs Stad uppfattning att Bolagsverkets uppdrag bör utvidgas för att täcka fler uteslutningsgrunder i framtiden.

Göteborgs Stad noterar att brottet mord och dråp (samt förberedelse och stämpling till brotten) inte nämns som ett av de brott som kopplas till organiserad brottslighet enligt 13 kap. 1 § första stycket 1 LOU. Mot bakgrund av de senaste händelserna med flera uppmärksammade skjutningar med koppling till kriminella gäng bör det övervägas om dessa brott ska inkluderas under definitionen för organiserad brottslighet. I vart fall bör det

kommenteras i det fortsatta lagstiftningsarbetet varför de inte anses ha anknytning.

Av betänkandet framgår att endast begränsade kontroller kommer att göras av Bolagsverket vad gäller utländska bolag och personer. Denna omständighet understryker vikten av att varje upphandlande myndighet är tvungen att genomföra omfattande kontroller själva när det gäller utländska aktörer. Detta är särskilt tidskrävande. Göteborgs Stad bedömer att ett förslag på lösning kan vara att ge Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att utveckla stödmaterial för genomförandet av sådana kontroller.

En upphandlande myndighet kan välja att i sina avtalsvillkor föreskriva att uteslutningsgrunder som inträffar under avtalstiden ska utgöra grund för hävning. Enligt 17 kap. 17 § 2 LOU är det redan en lagstadgad skyldighet att häva avtal om uteslutningsgrund enligt 13 kap. 1 § LOU föreligger. Detta framgår inte av utredningen i denna del, se s. 113. Göteborgs Stad anser att betydelsen av denna bestämmelse i förhållande till avtalsuppföljning genom registerkontroll av redan ingångna avtal borde närmare analyseras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Göteborg Stad anser att det kan finnas nytta med att integrera andra system till Bolagsverkets system i syfte att undvika arbete i flera olika system och därmed förlora den potentiella möjligheten till kostnadseffektivisering.

Slutligen kommenterar Göteborgs Stad att det i förslaget saknas en uttrycklig tidsfrist för handläggningen hos Bolagsverket efter en begäran av en upphandlande myndighet. I detta sammanhang vill Göteborgs Stad särskilt påminna om den särskilda tidsfrist som gäller enligt 8 kap. 7 § LOU, som reglerar den tid inom vilken myndigheten ska utvärdera en anbudsansökan i ett dynamiskt inköpssystem. Myndigheten behöver därmed få svar från registerkontrollen relativt snabbt för att kunna lämna besked inom de tidsfrister som uppställts för behandling av en ansökan till inköpssystemet.

Ändring av grunderna för uteslutning i LOV

Göteborgs Stad tillstyrker utredningens förslag om att motsvarande regelverk som tillämpas för 19 kap. LOU bör gälla även för LOV. Det bedöms vara rimligt att samma uteslutningsregler gäller för LOV och LOU. Inte minst med bakgrund av att det förekommer att det är samma leverantörer som ansöker respektive lämna anbud inom staden. En fördel med att förslaget på uteslutningsgrunder i LOV följer det som gäller enligt 19 kap. 17 § LOU är också att så kallade egna uteslutningsgrunder kan användas.

Göteborgs Stad anser att det finns anledning att överväga att komplettera den föreslagna lagtexten (7 kap. 3§ LOV) i den del den avser ”Missförhållanden i övrigt i fråga om en sökandes verksamhet” med en personkrets, på samma sätt som den del som rör ”brott”. I dagens LOV (7 kap. 1 § andra stycket LOV) anges tydligt att det finns en personkrets kopplad till punkten 3 (brott som avser yrkesutövningen) eller 4 (allvarligt fel i yrkesutövningen). Även i ÄLOU (dvs. fram till 2017) fanns det en tydlighet med en personkrets kopplad till motsvarande frivilliga uteslutningsgrunder (jfr 10 kap. 2 § andra stycket ÄLOU). Utan en tydlig personkrets i lagtexten finns det risk för en rättstillämpning som innebär att missförhållanden som utgör uteslutningsgrunden endast kan användas om grunden direkt träffar sökanden som juridisk person. Så har nämligen blivit fallet för missförhållanden kopplade till frivilliga uteslutningsgrunder i LOU när de prövats i rättstillämpningen (se främst Kammarrätten i Sundsvalls dom i mål nr 1400—1402–21, men även förvaltningsrättsdomar såsom Förvaltningsrätten i Göteborgs dom i mål nr 13677–21 och Förvaltningsrätten i Uppsalas dom i mål nr 5963–21 för liknande ställningstaganden). Låt vara att en sådan rättstillämpning får gälla direktivsstyrd upphandling, där det saknats möjlighet att implementera direktivbestämmelsen på annat sätt i LOU (och någon personkrets därmed inte kunnat läggas in i bestämmelsen om frivilliga uteslutningsgrunder). Det vore dock olyckligt om avsaknad av uttrycklig personkrets i lagstiftning även i LOV skulle innebära att det inte är möjligt att komma åt oseriösa ageranden (som framför allt kan falla in under allvarligt fel i yrkesutövningen) och som kan tillskrivas företrädare för sökanden, då det alltså gäller idag. Det nationella handlingsutrymmet för valfrihetssystemen bör därför användas för att tydliggöra tillämpningen av grunderna kopplat till en personkrets för sökanden. Anledningen är att det inte sällan förekommer att oseriösa aktörer av sådana tjänster som kan vara aktuella enligt LOV startar om verksamheter i nya juridiska personer och det finns därför anledning att, precis som gäller i dagens LOV förtydliga att vissa av punkterna, som motsvarar LOU:s frivilliga uteslutningsgrunder, även täcker situationer där företrädare för sökanden gjort sig skyldig till överträdelsen.

Det kan även finnas skäl att överväga att uteslutningsgrunden i 13 kap. 3 § 4 LOU bör införas i lagtexten för LOV. I praktiken används grunden när Konkurrensverket utrett en leverantör för anbudssamarbeten eller andra överträdelser av konkurrenslagen och detta kommit till uttryck exempelvis i ett beslut. Det är rimligt att en leverantör, som belastas av en sådan uteslutningsgrund, och därmed potentiellt kan uteslutas om denne lämnar anbud enligt LOU även kan uteslutas om den är sökande enligt LOV.

Därtill anser Göteborgs Stad att det bör övervägas om bestämmelserna i 13 kap. 3 § 1 och 5 LOU om att en leverantör som åsidosatt tillämpliga miljö-, social- eller arbetsrättsliga skyldigheter får uteslutas bör införas som uteslutningsgrund även inom LOV. LOV-leverantörer konkurrerar om att få

utföra tjänster enligt sitt kontrakt genom den enskildes val, vilket är annorlunda gentemot LOU-leverantörer. Att bryta mot tillämpliga miljö-, social- eller arbetsrättsliga skyldigheter skulle kunna innebära att en LOV-leverantör får en fördelaktig ekonomisk och finansiell ställning både i själva ansökningsförfarandet och under kontraktstiden om leverantörer uppfyller krav och blir godkänd. Om LOV-leverantör åsidosätter tillämpliga miljö-, social- eller arbetsrättsliga skyldigheter finns risk att leverantören även åsidosätter lagstiftning som gäller den tjänst som ska utföras för den enskilde av leverantören och dess medarbetare.

Utredningen noterar att det för vissa verksamheter inom välfärdstjänster genomförs kontroller i samband med tillståndsgivning som, i vissa avseenden, tangerar de kontroller som får ske vid uteslutning av en sökande i ett valfrihetssystem. För att undvika en onödig administrativ börda för de sökande är det därför viktigt att den upphandlande myndigheten utnyttjar flexibiliteten i den föreslagna bestämmelsen och till exempel avstår från att kontrollera uteslutningsgrunder som redan omfattas av förutsättningarna för ett tillstånd. Göteborgs Stad vill påtala att den upphandlande myndigheten kan behöva kontrollera uteslutningsgrunder då omständigheter sedan prövning av ansökan om tillstånd kan ha förändrats tills dess att leverantören ansöker om att bli leverantör i ett valfrihetssystem.

Slutligen anser Göteborgs Stad att det går att ifrågasätta hänvisningen till EU-lagstiftning jfr. 7 kap. 1 § punkt 1-6. Att hänvisa till EU lagstiftning gör den bestämmelsen svårare att tillämpa. Eventuellt behöver alternativ till detta övervägas i en framtida proposition.

Rättsligt stöd för behandling av känsliga personuppgifter vid uppföljning av sociala och arbetsrättsliga villkor

Göteborgs Stad tillstyrker och välkomnar utredningens förslag om rättsligt stöd för behandling av känsliga personuppgifter om hälsa i samband med uppföljning av kontrakt ska införas i upphandlingslagarna och i LOV. Göteborgs Stad bedömer att ett tydliggörande av vilken rätt en upphandlande myndighet har att behandla personuppgifter inom ramen för avtalsuppföljning, samt vilken rätt en leverantör har att lämna ut personuppgifter, skulle med största sannolikhet leda till en förbättrad avtalsuppföljning.

Inköps- och upphandlingsförvaltningen har framfört önskemål och förslag om att på samma sätt införa ett rättsligt stöd avseende behandling av känsliga personuppgifter om facklig tillhörighet. Denna typ av personuppgift förekommer i vissa fall på lönespecifikationer, vilka inhämtas från upphandlade leverantörer och granskas vid uppföljning av arbetsrättsliga kontraktsvillkor.

Slutligen anser Göteborgs Stad att det är bra att utredningen förtydligar att det bedöms vara tillåtet för upphandlande myndigheter att behandla personuppgifter vid uppföljning av sociala och arbetsrättsliga kontraktsvillkor med stöd av den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse. Det vore önskvärt om det även kunde tydliggöras av Upphandlingsmyndigheten eller förslagsvis att även detta införs som ett tillägg till upphandlingslagarna och LOV, på samma sätt som förslaget om tilläggen avseende känsliga personuppgifter om hälsa.

Skyldigheten att ställa arbetsrättsliga kontraktsvillkor bör inte utvidgas till det icke direktivstyrda området

Göteborgs Stad saknar anledning att ifrågasätta bedömningen i denna del. I anslutning till detta kan kort kommenteras att Göteborgs Stad ställer arbetsrättsliga villkor i såväl direktivstyrda som icke direktivstyrda upphandlingar när skyldighet föreligger och/eller när det bedöms möjligt. Mot bakgrund av detta har Göteborgs Stad inte funnit några nya konsekvenser till följd av förslaget.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Utredningens förslag föreslås träda i kraft 1 oktober 2025.

Göteborg den 13 december 2023
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Jonas Attenius

Mathias Sköld